Fésűs Éva:
Őszi kirándulás

Nagyapó és Zsuzsika
szőlőskertbe mentek,
kis kosárba, mázas tálba
szóló szőlőt szedtek.

Édesebb volt ,mint a méz
nyári naptól érett,
aranyhangon muzsikáltak
fölötte a méhek.

Akadt hozzá mese kék
magvaváló szilva,
darázscsípte kövér körte,
az ág alig bírta.

Előkerült nagyanyó
otthoni kalácsa,
szalvétáját kicsipkézte
a körtefa árnya.

II. Gyümölcsösök, szőlősök

A gyümölcsösben a legfontosabb növények a gyümölcsfák, esetleg gyümölcstermő cserjék, a szőlősben a szőlőtőkék sorakoznak példás rendben. A gyümölcsös, a szőlős tavasztól őszig ad elfoglaltságot gazdájának. Tavasszal a metszés, a téli károk szemrevételezése történik. Nyáron a termés gondozása, ha kell, a kártevők elleni védekezés a fő feladat. Ősszel a szüret következik.

Legismertebb gyümölcsfák:

Alma

Az alma Európa egyik legrégebben termesztett növénye.Rendkívül változatos és ízletes gyümölcs, helyesen tárolva télen is friss vitaminforrás. Az almát az ember a vadalmából nemesítette, ma nagyon sokféle fajtáját fogyasztjuk. Az ízes jonatánalma ősszel érik, és tavasz végéig fogyasztható. A nyári almák júliusban, a téli almák késő ősszel érnek.

téli arany pármen

batul

Körte

A körte őshazája a Kaukázus és Kína. Több fajtája ismeretes, a legkorábbitól a későn érőig, amely valamikor csak a búzában, a padláson ért be, késő ősszel, tél elején. Az egyik elterjedt és közkedvelt fajtája a Vilmos körte.

Árpával érő
Kornélia
Clapp kedveltje
Dr. Guyot Gyula
Vilmos
Ilonka
Piros Vilmos
Hardy vajkörte
Conference
Bosh kobak
Packhams Triumph
Seres Olivér

Kajszibarack, őszibarack

A kajszibarack és az őszibarack kedvelt csonthéjas gyümölcsök. A sima héjú, őszibarackot, "nektarin" névvel különböztetjük meg, de nagyon sokan használják a "kopasz barack" elnevezést is.

Meggy

A meggy őshazája Észak-Indiától a Balkánig terjed, és mindenütt előfordul. A törpe meggy ma is közkedvelt vadgyümölcs a Volga-vidéken, amelyet az előmagyarság hazájának vélnek. A meggy elterjedtségét és kedveltségét családnév (Meggyesi, Medgyes) is őrzi. A gyümölcs friss fogyasztásra, befőzésre, mélyhűtésre, lé és bor készítésére egyaránt alkalmas.

Szilva

A szilvafa az egész országban elterjedt, melegkedvelő növény. Nem igényel sok gondozást, gyümölcse tápláló, nagy vitamintartalmú. Rendkívül ízletes, régen a szegények gyümölcse volt. Szívesen főztek belőle lekvárt, mert nem kellett hozzá cukor..A nálunk termelt sok szilvafajta közül a legfontosabb a Besztercei, amelyet az egész országban kedvelnek, ízes, kék, hamvas gyümölcse miatt.

Cserjék

A ribizli, egres, málna, szeder a vidékünkön termesztett leggyakoribb gyümölcstermő cserjék. Felhasználásuk változatos, nagy mennyiségű cukor és gazdag vitamintartalmuk szirupok, befőttek és ízek előállítására teszi alkalmassá őket.

Diófa

Az egész világon elterjedt, terebélyes koronájú, nagy levelű, csonthéjas gyümölcsöt termő fa-nemzetség.

Az ókori görögök Zeusz fájának tartották, ezért nagy tiszteletben tartották, ami azóta sem szűnt meg, hiszen a háztáji kertek legértékesebb fájának tartják a mai napig. Ízletes olajos magvait széles körben felhasználják, miközben levelei gyógyhatásúak, illóolajuk elűzi a rovarokat (szúnyogok, legyek) terebélyes koronája pedig hűs árnyat ad.

Milyen más termesztett gyümölcsfélékről hallottál? Rajzold le a fa / cserje alakját, a leveleket, a virágokat, a termést. Mire használják?

A termesztett növények mellett a fák alatt megjelenhetnek más hasznos élőlények is, például növények, amelyeket gyógyhatásuk miatt gyűjtenek, vagy gombák, amelyek értékes tápanyagokat rejtenek.

tövisalja gomba

erdőszéli csiperke

lilatönkű pereszke

A gyümölcsösökben a virágok megporzását a méhek végzik el. A méhek jól szervezett államokban élnek, egy-egy ilyen közösség akár 50 ezer dolgozóból is állhat. A rajt a királynő tartja össze, amely egy szaporodásra berendezkedett nőstény egyed. A hímek (herék) feladata is a szaporítás, rajzáskor a királynő után repülnek és megtermékenyítik. A dolgozók végzik a legfontosabb feladatokat, építik viaszból a lépet, gyűjtik a táplálékot és készítik a mézet a lárvák számára, illetve téli tartaléknak.

Különleges mozgásokkal, “tánccal” kommunikálnak, valamint szagnyomokkal jelölik meg az útvonalaikat. Nektárgyűjtéskor a pollen a testükre tapad és átviszik más virágokra is.

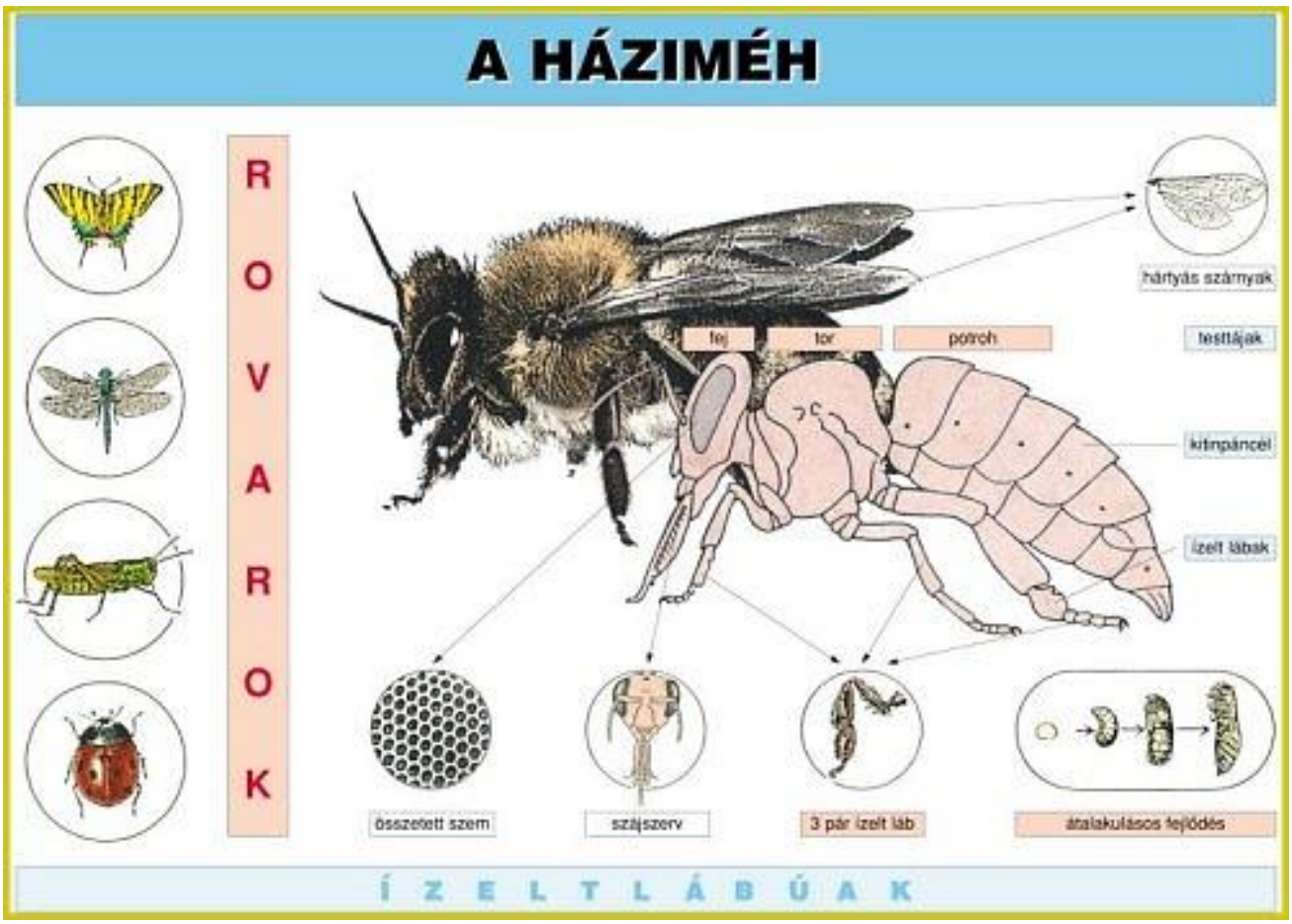

A méhek mellett gyakoriak a katicabogarak, a darazsak, lepkék és más rovarok, pókok, százlábúak, ezek egy része az énekes madaraknak szolgál táplálékul

A lepkék a virágok nektárjával táplálkoznak, amelyet különleges szívó szájszervükkel (pödörnyelv) szívogatnak ki, lárváik viszont növényi hatásokat, rügyeket, leveleket fogyasztanak.

atalanta lepke

fecskefarkú lepke

nappali pávaszem

rozsdafarkú	szajkó (mátyásmadár)	feketerigó
vörösbegy	tengelic	széncinege

Az ember közelségét jól tűrik a sünök, mókusok, pelék is, akikkel gyakran találkozhatunk a gyümölcsöskertekben

A gyümölcsösben, akárcsak a konyhakertben kártevőkkel is találkozunk, ezek lehetnek gyomnövények: apró szulák, nagy csalán, vérehulló fecskefű, lándzsás útifű vagy élősködők: fehér fagyöngy; gombák: Monília; állatok: levéltetvek, famolyok, farontó gombák, rovarok.

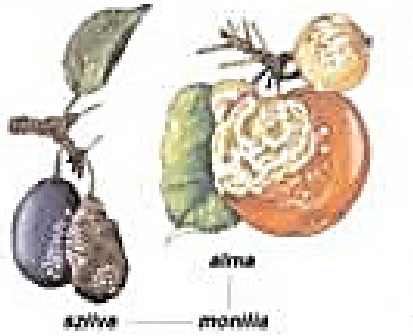

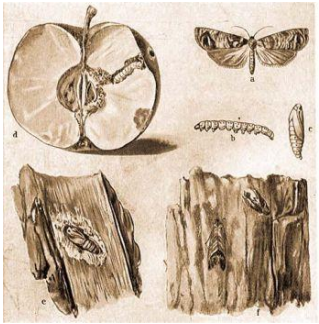

Szőlő

Alig akad olyan hétvégi vagy konyhakert, amelyben ne állna néhány szőlőtőke, egy szőlőlugas vagy utat szegélyező szőlősor. Ennek a termését rendszerint nem dolgozzák fel borrá, hanem a fürtöket a család tagjai frissen, nyersen fogyasztják el.

A szőlőtermelés végigkíséri az emberiség történetét. A görög épületdíszek szőlőindát mintáznak. Szinte minden európai nép történetében van néhány szőlővel kapcsolatos monda, mese vagy rege.

Nagyon értékes gyümölcsünk. Egyes fajtáit gyümölcsként fogyasztjuk, ez a csemegeszőlő. Bizonyos fajtákból bor készül, ez a borszőlő.

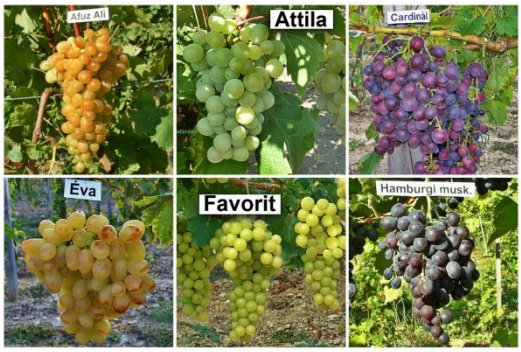

A szőlősben a gyomok mellett rengeteg kártevő próbál megtelepedni, például gombák, mint a peronoszpóra és a lisztharmat, lepkék, mint a szőlőmolyok, a kormospille, ékköves araszoló, bogarak, mint a szivarsodró ereszlény, cserebogarak, sokszínű katicabogár, más rovarok, mint a pajzstetvek, a szőlőgyökértetű (filoxéra), kabócák, tripszek.

szőlő peronoszpóra

szőlő lisztharmat

Ezen élőlények támadásai teszik szükségessé az állandó munkálkodást a szőlőültetvényeken is, akárcsak a gyümölcsösökben, a fák, szőlőtövek gondozását, ápolását.

Munkálatok a gyümölcsösben, szőlősben:

- a gyümölcsfák, szőlő metszése
- a talaj megmunkálása, ásványianyagok pótlása
- kártevők elleni védekezés
- szárazság esetén öntözés

Keress meséket, mondákat, verseket a szőlővel és a gyümölcsökkel kapcsolatosan!

Készíts rajzot „Az ősz ünnepe: a szüret” címmel!